

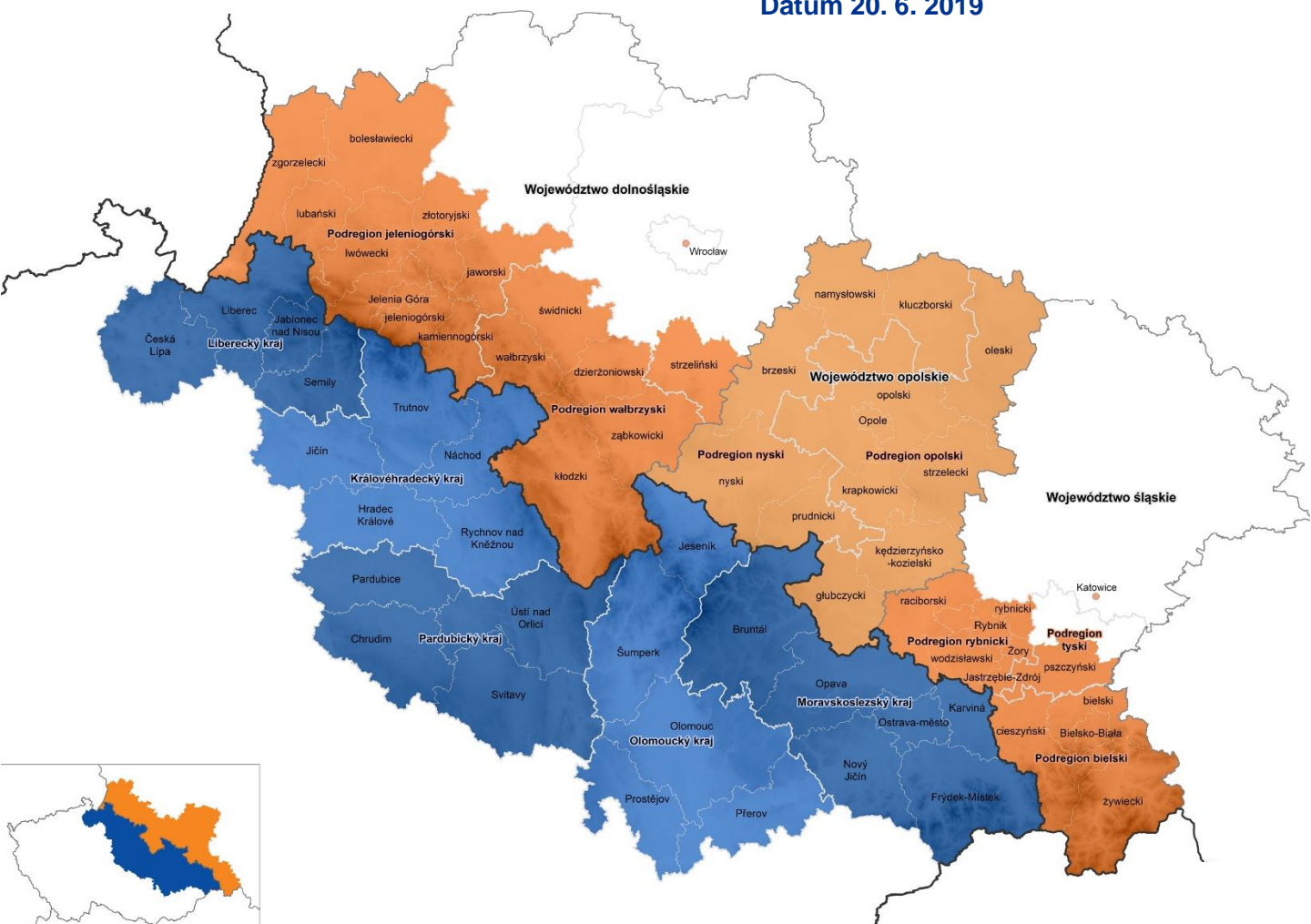

Evaluace plnění priorit a specifických cílů a ověření změn rozvojových priorit programu Interreg V-A „Česká republika – Polsko“

Manažerské shrnutí

Dílčí plnění 4 – Ověření změn rozvojových potřeb
programu (realizace 2018 - 2019)

Datum 20. 6. 2019

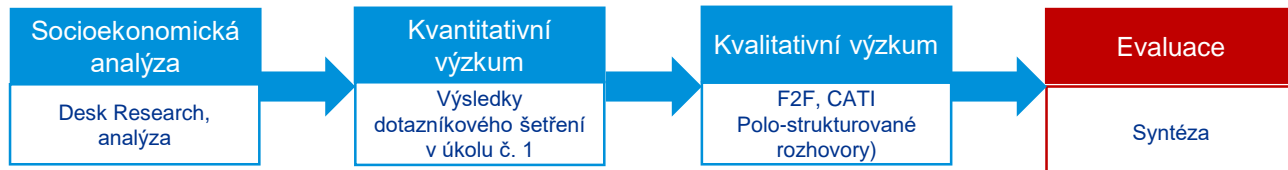

Východiska

Název projektu: „Evaluace plnění priorit a specifických cílů a ověření změn rozvojových priorit programu Interreg V-A Česká republika – Polsko“

Cíle projektu (dílčího plnění 4): zhodnocení makroekonomického vývoje v programovém území, zhodnocení rozvojových potřeb programového území na základě kvalitativního výzkumu a posouzení relevance priorit a cílů programu vzhledem k analyzovanému vývoji a identifikovaným potřebám programového území.

Metodický postup zpracování evaluace:

Získané informace byly analyzovány prostřednictvím vhodných metod. Na základě informací získaných prostřednictvím aktualizované socioekonomické analýzy programového území byly na základě syntézy s informacemi získanými prostřednictvím kvalitativních metod výzkumu získány relevantní informace pro zodpovězení evaluačních otázek.

Evaluační otázky

Otázka č. 1: Jaké jsou hlavní společné problémy programového území, které lze řešit prostřednictvím finanční intervence Evropského fondu pro regionální rozvoj? Jakým způsobem lze pomocí finanční intervence tyto problémy řešit?

Výrok: Hlavní společné problémy programového území řazené podle závažnosti jsou migrace vzdělaných a kvalifikovaných obyvatel z programového území, vysoká míra dlouhodobé nezaměstnanosti především ve strukturálně postižených regionech programového území, prohlubující se nerovnováha mezi strukturou učebních oborů a potřebami trhu práce, vysoká nezaměstnanost ve věkových skupinách 15-24 let a nad 55 let, nízký zájem žáků o technické učební obory, dlouhodobě vyšší podíl zaměstnanců v sekundárním sektoru na české straně a v primárním sektoru na polské straně oproti celostátnímu průměru dané země, omezení přeshraniční akceschopnost k řešení mimořádných událostí a krizových situací v programovém území, špatný technický stav dopravní infrastruktury, nižší vzdělanostní struktura obyvatel programového území oproti celorepublikovým průměrům a nedostatečná turistická a dopravní infrastruktura v pohraničních regionech.

Otázka č. 2: Které zjištěné hlavní problémy programového území nastavená intervenční logika programu řeší? Řeší je program správným způsobem?

Výrok: Intervenční logika programu – zvolené cíle, priority a podporované aktivity přispívají k řešení všech definovaných hlavních problémů území. Nastavení aktivit a cílů je stále adekvátní problémům a potřebám území. Intervenční logiku lze považovat za adekvátně nastavenou ve vztahu k definovaným problémům a potřebám, jejich významu a potenciálu nástrojů ESIF.

Otázka č. 3: Jaké jsou hlavní společné příležitosti programového území, které lze rozvíjet prostřednictvím finanční intervence Evropského fondu pro regionální rozvoj? Jakým způsobem lze pomocí finanční intervence tyto příležitosti rozvíjet?

Výrok: Hlavní společné příležitosti programového území řazené podle významnosti jsou potenciál programového území z pohledu cestovního ruchu (lázeňství, turistika, návštěvnost historických, přírodních či kulturních památek), potenciál přeshraniční spolupráce obyvatel či podniků v programovém území (trh práce, navazování kontaktů, turistika, dovolené), studium technických oborů s perspektivou pracovního uplatnění na trhu práce v programovém území, jazyková vybavenost absolventů jako potenciál k pracovnímu uplatnění na druhé straně hranice programového území a zvýšení regionální mobility prostřednictvím výstavby páteřní infrastruktury.

Otázka č. 4: Které zjištěné hlavní příležitosti programového území nastavená intervenční logika programu rozvíjí? Rozvíjí je program správným způsobem?

Výrok: Intervenční logika programu – zvolené cíle, priority a podporované aktivity rozvíjejí všechny hlavní příležitosti území. Nastavení aktivit a cílů je stále adekvátní hlavním rozvojovým příležitostem území. Intervenční logiku lze považovat za adekvátně nastavenou ve vztahu k definovanému potenciálu území.

Otázka č. 5: Jsou v souladu se závěry otázek 1-4 nastavené specifické cíle programu relevantní a platné?

Výrok: Program a jeho cíle lze považovat za relevantní nástroj řešení potřeb a rozvoje potenciálu programového území.

Otázka č. 6: Jsou nastavené synergické a komplementární vazby na jiné nástroje financování stále platné? Pokud ne, jaké synergické a komplementární vazby by měl program nastavit?

Výrok: Operační program Interreg V-A ČR-PL ani dokumenty JMP nedefinují synergické vazby k dalším rozvojovým instrumentům. Zároveň definují nejednoznačně rozsah programovaných komplementárních vazeb. Za relevantně vymezené lze považovat vazby na IROP (v PO 1, 2, 3) i OP ŽP (v PO 1 a PO 2).

Positivně evaluátor hodnotí koncept komplementarit v případě individuálních projektů v rámci PO 1 a jejich provazbu s vlajkovými projekty.

Doporučení pro efektivnější zacílení programu

Na základě výroků a zjištění vyplývajících ze zodpovězení daných evaluačních otázek byla vypracována následující doporučení pro efektivnější zacílení programu Interreg V-A Česká republika – Polsko.

Doporučení č. 1:

Maximálně využít potenciálu cestovního ruchu programového území na základě podpory zavádění principů destinačního managementu a marketingu.

Zdůvodnění doporučení:

Podpora cestovního ruchu je i nadále efektivním nástrojem rozvoje programového území. Doporučení stanovené v roce 2017 je tak stále platné. Jeho relevanci potvrzuje vyhlášení specializované výzvy na podporu destinačního managementu, která splnila požadovaný efekt.

Stěžejní předpoklad pro maximální využití potenciálu cestovního ruchu představuje podpora zavedení principů destinačního managementu a marketingu, jejímž výsledkem bude nejen nastavení způsobu řízení destinací, ale také atraktivní nabídka produktů cestovního ruchu. Klíčovým faktorem bude vnímání atraktivity dané destinace, aby si potenciální návštěvník vybral ke trávení své dovolené právě některou z destinací spadající do programového území. Stimul pro rozvoj cestovního ruchu dále představuje zkvalitňování dostupnosti území a jednotlivých atraktivit cestovního ruchu včetně kulturního a přírodního dědictví a bohatství.

Doporučené kroky:

Aktuální programové období:

- V rámci stávajícího období s ohledem na míru vyčerpání alokace a časové období do konce programového období již zachovat současnou formu a změnění podpory programu.

Příští programové období:

- Pokračovat s podpoře infrastrukturních projektů (zpřístupnění přírodních a kulturních předpokladů cestovního ruchu) – zaměřeni pouze na investičně připravené projekty, jejichž realizaci je možné stihnout do konce programového období
- Současný stav přípravy nového programového období (návrh nařízení ERDF) naznačuje určitou změnu pohledu Evropské komise na podporu cestovního ruchu a více možností podpory. Udržení podpory cestovního ruchu v rámci programového území je z hlediska řešení jeho problému klíčové. V novém programovém období by podpora turismu měla reflektovat tyto tematické oblasti:
 - ✓ Vyvážená podpora využití přírodních a kulturních předpokladů území (obnova základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu)
 - ✓ Zpřístupnění využití potenciálu cestovního ruchu
 - ✓ Podpora destinačního marketingu a managementu
 - ✓ Strategické řízení cestovního ruchu a marketingový výzkum
- Tematické oblasti by měly především reagovat na nové trendy cestovního ruchu tzn.:
 - ✓ Rozvoj technologií a digitální ekonomiky – nástup SMART řešení např. navigační a telematické systémy
 - ✓ Zmírnění dopadů změny klimatu na průmysl cestovního ruchu – nedostatečné sněhové podmínky, omezování vyžití přírodních zdrojů
 - ✓ Změna poptávky cestovního ruchu - stárnutí populace (přístupný cestovní ruch)
- Tematické oblasti by měly dále reagovat na specifické potřeby území tzn.
 - ✓ Zohlednění rozdílné úrovně potenciálu cestovního ruchu v území a míru jeho využití (nevyužití x nadužití) a limitů (CHKO, NP, Natura 2000 atd.)
 - ✓ Využití cestovního ruchu jako nástroje pro omezení vylidňování území – podpora projektu se zaměřením na posilování vazby (identity) obyvatel k území
 - ✓ Cestovní ruch jako nástroj ekonomické prosperity území - podpora infrastrukturních projektů výhradně na základě posouzení ekonomické efektivity (Return of Investments - ROI) tak, jak je již dnes realizováno u velkých infrastrukturních projektů.
- Doporučeno je dále pokračovat v přímé podpoře organizací destinačního managementu ve formě specializovaných výzev, které jediné mohou zajistit efektivitu vynakládání finančních prostředků na marketingové aktivity. Na české straně programového území by měly být jako kritéria stanovovány požadavky na základě Kategorizace DMO. Na polské straně je vhodné stanovit minimální kritéria pro DMO jako konečné příjemce programu. V návaznosti na průběh projektu certifikace „Marek turystycznych“, je vhodné akceptovat jako konečné příjemce certifikované organizace. Akceptace certifikace pro účely výzev především závisí na míře podpory a rozvoje projektu na polské straně programového území.
- Výzvy určené pro DMO je vhodné lépe procesně (technicky) připravit. Větší důraz by měl být kladen na proces hodnocení projektů, než stanovování mnoha pevných požadavků (kritérií) přímo ve výzvě. Podrobně stanovené požadavky omezují možnosti zaměření projektů, které s ohledem na diferencovaný potenciál cestovního ruchu, také v oblasti marketingu, sledují různé cíle. Efektivita a smysluplnost projektů by měla být primárně posuzována v rámci procesu hodnocení. Poradenství a hodnocení takových projektů by měly provádět experti zaměřeni na marketing cestovního ruchu.

Doporučení pro efektivnější zacílení programu

Doporučení č. 2:

Vytvořit podmínky pro intenzivní spolupráci škol a podniků především s akcentací významu konceptu Průmysl 4.0 a dále v atraktivnějších technických vzdělávacích oborech.

Zdůvodnění doporučení:

Jako jedny z nejvýraznějších problémů programového území byly na základě multikriteriální analýzy identifikovány prohlubující se nerovnováha mezi strukturou učebních oborů a potřebami trhu práce, nízký zájem žáků o technické učební obory je nutné v oblasti prioritní osy „Vzdělání a kvalifikace“ zpřesnit zacílení programu.

Vzhledem k tomu v platnosti i nadále zůstává doporučení **rozvíjet podmínky pro spolupráci škol a podniků**, aby byli absolventi co nejvíce uplatnitelní a konkurenceschopní na trhu práce (nastavení učebních oborů takovým způsobem, aby reálně odrážely vývoj a trendy na trhu práce, pravidelné přednášky odborníků z řad firem, odborné praxe žáků ve firmách, systém stipendií, atd.). Aby spolupráce škol a podniků mohla probíhat co nejintenzivněji a neefektivněji, je nezbytné **navázat kontakt firem a škol** způsobem, aby se potenciální žadatelé o dotaci dozvěděli co nejpřesnější informace. Přirozeným vlastníkem aktivity by tedy měly být firmy, ty však nejsou mezi povolenými příjemci dotace. Pokud bude zacílena propagace programu na firmy, ty mohou následně vyvolat poptávku u potenciálních žadatelů, čímž by se rozšířil počet projektových žádostí a zvýšila se kvalita schválených projektů. Také je nezbytné orientovat se na **celosvětově nastupující koncept Průmysl 4.0** (zohlednění dynamického vývoje v této oblasti, upravit učební obory takovým způsobem, který zohlední plnou či částečnou automatizaci určitých pracovních pozic) a **zatraktivnit technické učební obory pro potenciální žáky těchto oborů**. Základem spolupráce v oblasti Průmyslu 4.0 by měly být vysoké školy a firmy, které ve vzájemné kooperaci, budou přicházet s inovativními řešeními s následným zaváděním do praxe. Doporučením souvisejícím s oblastí vzdělávání je také zavedení opatření se záměrem optimalizovat a zkrátit často časově velmi dlouhého období schvalování projektových žádostí.

Doporučené kroky:

Aktuální programové období:

- Efektivněji podpořit spolupráci mezi vzdělávacími institucemi a institucemi trhu práce prostřednictvím konkrétních aktivit např. (semináře pro firmy z programového území, prezentace dobrých příkladů spolupráce – případové studie na různá témata (Průmysl 4.0, technické vzdělávání), cílenější činnost společného sekretariátu směrem k firemnímu sektoru a vzdělávacím organizacím atd.)

Příští programové období:

- V návaznosti na vyhodnocení současného programu a s ohledem na podmínky ESIF v příštím programovém období akcentovat potřeby programového území v rámci konceptu Průmyslu 4.0 včetně předpokládané vyšší poptávky po absolventech technických oborů a více provázat budoucí aktivity programu s programy financovanými z Evropského sociálního fondu (vysoká míra vzájemné koordinace aktivit, symbióza při vyhlásování výzev) tak, aby došlo k posílení dopadu těchto účinků na trh práce.
- Zvážit rozšíření programového území o polská města Katovice a Vratislav, ve kterých se nachází výrazný a v současnosti velmi málo využívaný potenciál k partnerské spolupráci při realizaci projektů v rámci tohoto programu.

Doporučení č. 3:

Podpora inovací, zavádění nových technologií a aplikovaného výzkumu

Zdůvodnění doporučení:

Jedná se o doporučení relevantní z hlediska přípravy nového programového období

V předešlých a v tomto programovém období se intervence programu zaměřovaly na řešení především strukturálních problémů tohoto území. Tyto intervence zde pomohly částečně stabilizovat ekonomiku a pracovní trh na místní úrovni. V mnoha lokalitách usnadnily kompletní transformaci území a přispěly k rozvoji zcela nových ekonomických aktivit. Některé problémy území však stále přetrvávají, což je mimo jiné dáno orientací ekonomiky většiny programového území na produkci s nižší přidanou hodnotou.

Ekonomická konkurenceschopnost je však především závislá na její schopnosti zavádět inovace, nové moderní technologie, které vycházejí také z výsledků aplikovaného výzkumu. Program by se proto mohl v novém programovém území mimo svou „tradiční orientaci“ zaměřit právě na podporu zavádění inovací, nových technologií a podporu aplikovaného výzkumu, což umožní lépe zhodnotit dosavadní intervence programu.

Klíčovou přidanou hodnotou navrhovaného zaměření programu je větší diverzifikace hospodářství programového území, které přispěje k efektivnějšímu udržení osob s vyšší kvalifikací v tomto území a vytvoření pracovních míst v ekonomice s vyšší přidanou hodnotou.

Doporučené kroky:

Budoucí programové období:

- Provedení výchozí analýzy zaměření programu – stanovení základních témat v dané oblasti
- Vymezení konečných příjemců podpory:
 - ✓ Veřejný sektor – města, obce, sdružení obcí a další veřejné organizace (školy, univerzity)
 - ✓ Neziskový sektor – spolky, sdružení, MAS atd.
 - ✓ Soukromý sektor – pouze jako partnerský subjekt s finanční účastí za účelem propojení výsledků výzkumu do praxe
- Typy intervencí: inovace do řízení měst a obcí (Smart technologie), inovace do rozvoje výrobních a technologických společností v programovém území

Doporučení pro efektivnější zacílení programu

Doporučení č. 4:

Zefektivnit proces přípravy výzvy a podání žádostí v rámci Prioritní osy 3

Zdůvodnění doporučení:

V platnosti i nadále zůstává v plném rozsahu doporučení týkající se přípravy a realizace výzev v rámci Prioritní osy 3.

Vzhledem k relativně vysokému podílu projektů v minulosti vyloučených na kritériích formální přijatelnosti v rámci PO 3 (57 % žádostí) hodnotitel navrhuje doplňkové doporučení dílčího, procesního charakteru. Obecně, účelem procesu přípravy výzvy a jejích podmínek je vyvolání adekvátní poptávky po nabídce programu, která umožní podpořit dostatečné množství kvalitních projektů, které budou plnit programové cíle. Poptávka v dané výzvě by měla převyšovat nabídku, aby byl vytvořen potenciál pro závazkování alokace kvalitními projekty a bylo potenciálně možné nahradit ukončené projekty / žádosti. Avšak žádosti vyloučené z administrace pro formální přijatelnost zbytečně zatěžují systém administrace, nepřinášejí žádný přínos cílům programu, na straně příjemců představují marné náklady spojené s přípravou žádosti (a potenciálně negativní reputaci programu).

Z hlediska administrativní zátěže implementační struktury i žadatelů se jeví jako účelné zaměřit se důkladněji na komunikaci účelnosti projektů a výběrových kritérií v rámci PO 3 v cílové skupině potenciálních žadatelů a pokud možno předejít vysoké úmrtnosti projektů na formálních kritériích (zejména v situaci, kdy je závazkováno pouze nízké procento alokace).

Doporučené kroky:

Aktuální programové období:

- Zaměřit se na komunikaci účelnosti projektů a výběrových kritérií v rámci PO 3 u cílové skupiny potenciálních žadatelů formou cílené informační a metodické podpory (např. formou seminářů pro žadatele aj.) a pokud možno předejít vysoké „úmrtnosti“ projektů v důsledku nenaplnění formálních kritérií. Pokud je příčinou vysoké míry neplnění formálních kritérií nedostatečný zásobník projektových záměrů vyhovujících stanoveným cílům programu a specifického cíle, doporučuje hodnotitel zvážit využití alternativních komunikačních kanálů pro podporu tvorby projektových záměrů – například formou cílenější spolupráce s firemním sektorem jako stakeholderem přirozeně zainteresovaným na kvalitě nabídky pracovních sil na trhu práce.